

Enric Frigola: «Vaig fer el primer informatiu en català de mitja hora»

Àlex Gutiérrez

És el que s'anomena un-home-de-ràdio, així, amb guionets. I, per tant, escoltar-lo i transcriure'l vol dir recollir un discurs ben estructurat i, en el seu cas, tranquil. Encabim cinquanta-cinc anys d'ofici en una hora d'entrevista, amb la sensació que cada etapa és un fil que, si l'estiréssim, donaria per a una història pròpia.

Ve de nissaga de pagesos, però va canviar les carxofes vegetals per les d'escuma dels micròfons. Com va ser això?

El meu cas és raríssim. Fill de pagesos, estava destinat a continuar la dinastia que arrencava uns quants segles enrere. Però als sis o set anys va entrar a casa el primer aparell de ràdio i allò em va transformar la vida. Des del primer moment vaig voler dedicar-m'hi, tot i que a casa no hi havia cap entorn favorable a l'ofici. Els pares no van entendre la meua vocació fins al final, quan van veure que podia guanyar-m'hi la vida i que me'n sortia, més o menys. Em passava les hores del dia buscant emissores, d'aquí i de fora. Sóc empordanès i allà arribaven les ràdios de França i ja aleshores intuïa que allò era un altre món. Un factor decisiu va ser escoltar Radio Pirenaica. Amb els pocs anys que tenia no acabava d'entendre moltes de les informacions que donaven. Però vaig captar que, més enllà dels

discos dedicats, els concursos i les actuacions, la ràdio podia ser una altra cosa. I recordo, a les nits i entre interferències, escoltar aquelles arengues. Que les feien cridant, no com els locutors d'aquí. Encara conservo aquell aparell, per cert.

Es va convertir en un dels recuperadors del català a la ràdio.

Després de formar-me a Radio Girona vaig entrar a Radio España de Barcelona, que havia estat usurpada a Ràdio Associació de Catalunya pels nacionals, que en deien. Jo vaig començar fent ràdio en castellà, però vaig tenir la sort de conèixer gent que em va influir molt. Parlo de Narcís Jordi Aragó, que era viu i és tota una institució a Girona, de Joan Ribas, de Francina Boris... Aquesta gent em deia que s'havien de fer coses en català i m'hi vaig apuntar de seguida. A Radio España la base era en castellà, però vaig lluitar per fer els primers programes en català que feia aquella ràdio. I vaig fer el primer informatiu en català de mitja hora. També em vaig dedicar a divulgar la Nova Cançó. Jo començo l'any 1963, que és l'any que es publica el disc de l'Espinàs dedicat a Brassens i que passa per ser el primer LP de la Nova Cançó. Vaig seguir el moviment des del començament i m'hi vaig bolcar.

Va haver de bregar molt amb el poder?

Sí, sí... El que recordo, més que moments concrets, és la sensació generalitzada de por. Sobretot a Barcelona, perquè Girona quedava lluny del gran poder. Recordo anar a treballar cada dia amb por. Em torturava pensar què podia haver dit o quina cançó havia pogut posar el dia abans que pogués provocar una reacció contrària. I és una sensació difícil de descriure: es tracta de por de perdre la feina, que et facin fora del programa... Por de ser apartat de la professió per haver dit o comentat alguna cosa que no agradava. La vaig tenir uns quants anys.

La precarietat ha ressuscitat aquests mecanismes de la por per al periodisme.

Sí, crec que sí. Encara que sigui per motius diferents, hi ha por a perdre la feina. En el meu cas, jo acabava d'instal·lar-me a Barcelona, havia tingut el meu primer fill... patia molt. Ara bé, feia el que creia que havia de

fer. No tinc la sensació d'haver-me censurat massa, però suposo que sí, que en el fons ho devia fer.

Quin és el moment més tens que recorda?

Un dia vaig llegir la carta d'un oient que es queixava per la multa que havien posat a la revista *Presència*. Allò va ser una bomba. Em van deixar sense programa, em van abaixar el sou... Com a càstig, em van deixar dient només l'hora en punt. També em permetien gravar algunes falques i anunciar el disc que venia. També recordo una bona tangana quan Quico Pi de la Serra va venir a presentar una cançó titulada «Si els fills de puta volessin no veuríem mai el sol». Va provocar un tsunami de dimensions colossals. Jo no era cap heroi, però tenia clar què em tocava fer. Sóc una persona tímida, que em costa de vegades prendre decisions, però amb les coses en què creia i tenia clares, no em costava gens. I vaig acabar fent un altre programa.

Va formar part dels primers anys de Ràdio 4, com a presentador del programa matinal. Quins models el van inspirar?

No hi havia precedents. Em van dir que fes una llista de col·laboradors i vaig triar-ne molts, alguns com Néstor Luján, Maria Aurèlia Campmany, que em pensava que dirien que no, perquè la ràdio naixia en el context de la UCD, que era el partit hereu més directe del franquisme. Però en aquells moments al govern de Madrid li interessava quedar bé a Catalunya. I hi va haver una certa permissivitat: mai ningú no em va censurar res. Tenia un pressupost que ni me'l creia, tot i que no era gaire elevat. I vaig dissenyar el programa que em va semblar: trucades dels oients, col·laboradors, esports... no gaire allunyat del que s'està fent en aquest moment.

Tertúlies?

No, en aquell moment no existien i no se'm va acudir. Ningú no en feia.

Li agraden?

No m'agraden. No diré que no en segueixi alguna, però és un gènere pervers, perquè fa que tothom s'atreveixi a parlar de tot. Hi ha tertulians que estan bé, però per cada un que jo considero que està bé, n'hi ha quinze o vint que no. Si ara hagués de fer un programa de ràdio, no faria tertúlies. Ni els més llestos i il·luminats no serveixen per a parlar de tot: s'hauria d'anar cap a l'especialització.

Fa el salt aleshores a la privada i dirigeix la Cadena. Quin record en guarda?

Molt agre dolç. Més agre que dolç, de fet. Dolç perquè significava haver arribat al que jo considerava la normalització de la ràdio en català. També dolç perquè era un projecte amb el qual m'identificava molt i van

ser quatre anys d'una feina intensa i apassionant. Però amarg perquè allò va ser un fracàs absolut. No va funcionar.

Per què?

Probablement per la nostra pròpia inexperiència, perquè ningú no havia fet ràdio privada en català. Però va fallar també per un error de càlcul. A les persones que van posar en marxa el projecte, segur que amb bona fe, algú les havia convençudes que es podia fer una ràdio competitiva amb tres o quatre persones. Al cap d'un mes, ja es va veure que no era possible: si volies fer informatius i competir amb Catalunya Ràdio i Ràdio 4 necessitaves molta més gent. I s'hi va incorporar més gent, però no la podien pagar. Quan em van fitxar, vaig demanar quant temps tenia per a consolidar la ràdio. Em van dir dos anys. Però no: al tercer mes ja hi havia problemes per a pagar el sou i allò va ser un calvari. A mi em fan fora al cap de quatre anys i aleshores torno a Ràdio 4.

Cadena 13 és un precedent de ràdio privada en català que ha quedat oblidat. Com és que les llicències, pensades per a ràdio en català, van acabar a la Cope?

Les van vendre. En aquella època es devia poder fer, però em va sorprendre molt. Era una època d'expansió de la Cope, però li faltaven llicències a Catalunya. Però, és clar, de ràdio en català, res de res.

I quan fa vora trenta anys que fa ràdio salta a la televisió. Va sentir vertigen?

Sí, i tant. Jo era amic de Ramon Colom, amb qui havia treballat a Radio España. Aleshores, en una crisi forta a Sant Cugat, arran del fals informatiu d'«El camaleó», que es va saldar amb cessaments i dimissions, em va dir si m'animava a anar-hi de cap de programes. El càrrec l'exercia aleshores Joan Ramon Mainat. El primer que vaig fer va ser parlar amb ell, perquè no volia ocupar el lloc d'un amic. Li vaig dir: si et vols quedar, si lluites per quedar-te, diré que no. Però ell em va dir que tenia clar que havia de marxar i que tenia clar que s'havia equivocat en alguna cosa. Vaig acceptar i de seguida vaig entendre que la televisió no té a veure amb la ràdio. I jo hi entrava en un moment de crisi màxima a Sant Cugat. Per tant, tota la plantilla mirava de prop el que feia. O aprenia i assimilava els mètodes de treball de la televisió o duraria poc. Crec que ho vaig aconseguir, però al final, després de dotze anys, me'n vaig cansar. I vaig plegar voluntàriament.

Cansat de les pressions?

Sí, i també em cansava molt que fos tan difícil tirar endavant un programa. Tot s'havia d'anar a discutir a Madrid. L'autonomia de Sant Cugat era mínima, per

no dir inexistent. Fins i tot els programes en català els havíem de discutir a Madrid. Anava a Madrid a buscar feina, en aquella etapa. Perquè hi hagués feina a Sant Cugat acceptava gairebé tot el que oferien, que la major part de vegades eren programes que no volien o no podien fer. I, efectivament, quan era a TVE-Catalunya vaig patir pressions polítiques, tant amb el PSOE com amb el PP. Vaig enganxar els primers anys del PP, que van ser brutals. No era tant que et diguessin què podies fer i què no, sinó que et col·locaven la seva gent, com ara presentadors i editors que et sortien més cars perquè cobraven més. Un dels meus interlocutors, per exemple, era Miguel Ángel Rodríguez, a través d'una productora que havia constituït.

Entra aleshores a Catalunya Ràdio en el discutit període en què Montserrat Minobis en va ser directora. Vostè defensa la seva figura, però deu saber que està en franca minoria.

Sí, suposo que estic en franca minoria. A veure. Ella era directora, nomenada per Joan Majó. I jo vaig ser-ne subdirector: aquesta figura que no saps ben bé mai què fa. Segur que es van cometre molts errors, segur. Però també és veritat que a ella se li han fet pagar errors i situacions en les quals no va tenir res a veure. Per començar, quan la nomenen per a sorpresa de tothom, qui s'hi oposa més és un cert sector del PSC. Després, no és veritat que durant la seva etapa baixessin les audiències: van baixar més tard.

És recordada com la directora que va perdre dos pesos pesants com Jordi Basté i Toni Clapés.

Tot i que es va fer tot el possible perquè no marxessin, no es va actuar com s'hauria d'haver actuat. Però se li han atribuït problemes, com la conflictivitat pels sous, que no depenien d'ella sinó de la direcció general. De l'arbre que se sabia caigut des del començament, tothom es va atrevir a fer-ne molta llenya.

Allà vostè va impulsar Catalunya Cultura, que s'ha reconvertit en iCat. Creu que n'és digna successora?

Catalunya Cultura no va funcionar, és evident. Va néixer a imatge i semblança de France Culture, però se li demanava un tipus de ràdio per a la qual no hi havia ni la meitat de la meitat de la meitat del que feia falta. I a França no té gaire audiència, però és una emissora de prestigi i molt cara. Fer sèries, tenir bons col·laboradors... això no es fa amb una sabata i una espadenya, que és el que tenia de pressupost Catalunya Cultura. Ara, el canvi a iCat FM no em va semblar malament. No era el projecte pel qual vaig entrar però era interessant que s'adrecés a un sector jove, que no escolta tradicionalment la ràdio. Una altra cosa és quan ha saltat de la FM i només es pot escoltar per internet.

No acaba amb bons termes amb l'emissora.

Vaig ser amablement convidat a sortir. La direcció que hi havia en aquell moment, amb Albert Sáez com a director general i Oleguer Sarsanedas com a director de l'emissora, va decidir empènyer fora els qui teníem més de seixanta anys, a canvi d'una indemnització. Em va costar decidir-me però vaig dir que sí, fent-me un plantejament molt simple: si aquí no em volen, he de plegar. I me'n vaig a l'atur.

¿Va ser un cop dur, a la seva edat?

Va ser un xoc fort, però ho és per a tothom, no sóc cap excepció. El que més em va doldre no és que prescindissin de nosaltres, sinó que en aquells últims mesos veia que les feines que em donaven per fer eren absolutament irrellevants. Aquí és on vaig veure que no em volien.

Ha estat vuit anys també al Col·legi de Periodistes, copsant des d'allà els efectes de la crisi sobre els mitjans. Què hem perdut i què hem guanyat?

Hem perdut molts mitjans i molts llocs de treball... I si la crisi, i ho dic entre moltes cometes, ha tingut alguna cosa positiva és que ha fet entendre a la gent, tant a les noves generacions com a les que quedaven, que un determinat sistema de treball s'havia acabat. I que el que ha de venir no està prou definit, però tothom s'ha d'espavilar. Jo m'he rebel·lat i he plorat per com han acomiadat periodistes pel fet de tenir cinquanta anys. A mi no m'ha afectat, però ha passat a la majoria de diaris. En determinats temes del periodisme, l'experiència és un grau i cal conservar la capacitat de transmetre aquesta experiència dins la redacció. S'ha malmès talent per una decisió burocràtica que es podria haver resolt d'una altra manera.

Ara és jubilat i fa de voluntari a Ràdio Estel. És feliç?

Feliç...? La felicitat no existeix: existeixen moments feliços.

Si em permet, em sembla una resposta molt catòlica, aquesta.

No es pot ser feliç amb el món que tenim al davant. Com puc ser feliç veient el panorama que hi ha, aquí i a fora? Em preocupa i em capfico. Sí que és veritat que a la vida hi ha moments feliços i has de procurar que siguin majoria. I el balanç, en aquest moment, és que tinc més moments feliços que no pas infeliços. |

 http://www.ara.cat/societat/ENRICFRIGOLA-He-plorat-acomiadat-periodistes_0_1306669392.html

